

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1934 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 2 mars 1934 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 232, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga nedan återgivna förslag till

- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin,
- 2) förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker,
- 3) förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit,
- 4) förordning om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit, samt
- 5) förordning om uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen om ordnande av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i propositionen angivna riktlinjer.

Nämnda förslag äro av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 35 § förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin skall upphöra att gälla ävensom att 2 § 2 mom., 10 och 13 §§, 16 § 1 mom., 21 § 1 och 2 mom., 22 § 3 mom., 23 och 24 §§, 25 § 1 och 3 mom., 26 § 1 mom., 28 § 5 mom., 32 § 2 mom. samt 37 § samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

2 §.

2. Överståthållare, underståthållare, — — — dylik tillverkning. Detsamma gälle ock om bolag, i vars styrelse någon i detta mom. nämnd person är ledamot, ävensom om den, vilken blivit dömd till ansvar för brott, som omförmäles i 30, 31 eller 32 §.

10 §.

*Drifts-
anmälan.*

Då bränneri — — — uppgift om

a) bränneriets namn — — — bränneriföreståndarens postadresser;

b) den dag — — — sin början; samt

c) det ombud som i bränneriföreståndares frånvaro skall företräda honom inför kontrolltjänsteman.

Vid dylik — — — är sagt.

Finnes ej — — — för tillverkaren.

13 §.

*Föreskrifter
om använd-
ning och in-
köp av rå-
ämnen.*

Tillverkare skall ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande användning och inköp av råämnen, vilka kunna meddelas av Konungen eller av myndighet som av Konungen därtill bemyndigas, samt underkasta sig den tillsyn å föreskrifternas efterlevnad, varom Konungen förordnat.

16 §.

*Kontroll-
apparat;
sprithållare
och sprit-
hållarrum;
uppmätning
av tillverkat
brännvin.*

1. För uppmätning av tillverkat brännvin skall, om kontrollstyrelsen så prövar erforderligt, finnas en kontrollapparat, vilken anskaffas, äges och underhålles av staten. Brännvinstillverkning må ej företagas, innan föreskriven kontrollapparat blivit i bränneriet anbragt.

¹ Senaste lydelse av 26 § se 1933: 400.

21 §.

1. Tillverkare äge försälja av honom tillverkat brännvin till parti-handelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rus-drycker, ävensom för export.

Tillverkares rätt att förfoga öfver tillverkat brännvin.

2. Önskar tillverkare i egen rörelse använda i bränneriet tillverkat brännvin, skall han därtill söka kontrollstyrelsens tillstånd.

22 §.

3. Försändning till partihandelsbolaget av brännvin, som är avsett för bolagets partihandel jämlikt förordningen angående försäljning av rus-drycker eller för försäljning jämlikt 3 § 3 mom. samma förordning, får ske allenast till särskilt för detta ändamål hos bolaget inrättat brännvinsnederlag medelst förpassning under statens kontroll. Tillverkare åligger att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinlaga, avfattad i tre exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. En av dessa inlagor skall åtfölja godset.

23 §.

1. Partihandelsbolaget åligger att minst tio dagar innan försändning, som i 22 § 3 mom. sägs, skall taga sin början till kontrollstyrelsen skriftligen anmäla

Anmälan från partihandelsbolaget m. m.

a) brännvinsnederlagets namn — — — är beläget;

b) den tidrymd — — — där uppmätas; samt

c) det ombud som skall företräda bolaget inför kontrolltjänsteman.

2. Skall försändning av brännvin till brännvinsnederlag avslutas tidigare än enligt 1 mom. b) uppgivits, åligger det partihandelsbolaget att därom göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen, med angivande av den dag då uppmätning är avsedd att senast äga rum.

3. Vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare skall i tillämpliga delar gälla partihandelsbolaget.

24 §.

Kan i fråga om brännvin som tillverkare försäljer till partihandelsbolaget frivillig överenskommelse ej träffas om pris eller leveransvillkor i övrigt, skall, då tillverkaren eller bolaget det påfordrar, avgörande träffas av särskild prisenämnd, bestående av sju ledamöter av vilka två utses av vardera parten. Återstående tre ledamöter, däribland ordföranden, jämte suppleanter för dem förordnas årligen av Konungen.

Prissättning å brännvin.

Kostnaderna för — — — vardera parten.

Föreskrifter om — — — av Konungen.

25 §.

*Tillverknings-
skatt.*

1. Brännvin, som jämlikt stadgandet i 22 § 3 mom. förpassas från bränneri till partihandelsbolaget tillhörigt brännvinsnederlag och som därstädes efter godkännande mottages av bolaget, skall genom bolagets försorg uppmätas i närvaro av kontrolltjänsteman. För den sålunda uppmätta myckenheten brännvin skall bolaget till statsverket inbetala tillverkningskatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin, som vid + 15° å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

*Särskilt an-
stånd med
skattens
erläggande.*

3. Har partihandelsbolaget inköpt så stor myckenhet inhemskt brännvin, för vilket skatt enligt 1 mom. skall erläggas, att detsamma kan förväntas bli lagrat under avsevärt lång tid, äger kontrollstyrelsen på framställning av bolaget medgiva bolaget särskilt anstånd under viss tid med inbetalning av tillverkningskatt intill ett belopp som svarar mot skatten å den för dylik lagring avsedda myckenheten brännvin.

Så länge sådant anstånd varar skall brännvin till samma myckenhet som den för vilken anståndet beviljats hos bolaget förvaras under kronans lås.

26 §.

*Restitution
av tillverk-
ningskatt.*

1. Har tillverkningskatt erlagts för brännvin, som utföres ur riket eller försäljes enligt bestämmelserna i förordningen om handel med skattefri sprit, må partihandelsbolaget, i den ordning Konungen föreskriver, åtnjuta restitution av tillverkningskatt med 65 öre för varje liter brännvin av normalstyrka.

28 §.

5. Partihandelsbolaget har att gälda kostnaden för den särskilda kontroll som kan bli erforderlig för det i 25 § 3 mom. omnämnda fall.

32 §.

2. Den som i brännvinsnederlag, som avses i 22 § 3 mom., hos partihandelsbolaget undansnillar brännvin, innan detsamma uppmäts för beskattning, eller bryter försegling eller öppnar eller borttager lås som kontrolltjänsteman åsatt straffes som i 1 mom. är stadgat.

37 §.

*Ansvar för
andra över-
trädelser av
denna för-
ordning.*

Uraktlåter tillverkare, bränneriföreståndare eller partihandelsbolag att ställa sig till efterrättelse i denna förordning eller i enlighet med densamma meddelad föreskrift, vare straffet, där ej särskilt ansvar är bestämt, böter från och med tjugo till och med femhundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1934.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Häri genom förordnas, att 13 § 3 mom. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall upphöra att gälla ävensom att 3 § 2 mom. samt 12 § 1, 2 och 6 mom. samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

2. Angående handel med skattefri sprit är särskilt stadgat.

12 §.

1. Partihandel inom riket med rusdrycker må, där fråga ej är om försäljning, som i 13 eller 14 § sägs, bedrivas allenast av ett för sådant ändamål bildat, i den ordning här nedan sägs antaget aktiebolag (*partihandelsbolag*.)

Försäljning för — — — i 13 §.

2. Partihandelsbolag antages av Konungen för viss tid, högst sex år. Ansökan om rätt att vara partihandelsbolag skall före ingången av året näst före det, då försäljningen är avsedd att taga sin början, skriftligen göras hos Konungen. Ansökningen skall vara åtföljd av den för bolaget antagna bolagsordningen.

Missbrukar bolaget — — — vara partihandelsbolag.

6. Närmare bestämmelser i de i 4 och 5 mom. angivna hänseenden ävensom de ytterligare föreskrifter i avseende å partihandelsbolags verksamhet och drift, som finnas erforderliga, skola intagas i avtal, som upprättas i samband med bolagets antagande.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1934.

¹ Senaste lydelse av 13 § 3 mom. se 1926:208, av 3 § 2 mom. se 1918:510, av 12 § 1 och 6 mom. se 1923:153 samt av 12 § 2 mom. se 1930:184.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit.

Härigenom förordnas, att 5 och 20 §§ förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola upphöra att gälla ävensom att 3 § 1 mom., 4 och 6 §§, 7 § 1 mom., 8—10 §§, 16 och 21 §§ samt 25 § 1 mom. samma förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

1 mom. Angående tillverkares rätt att förfoga över tillverkad sprit gäller vad därom är särskilt stadgat.

4 §.

Partihandel med skattefri sprit må med undantag, varom förmäles i 3 §, utövas allenast av partihandelsbolag, som avses i förordningen angående försäljning av rusdrycker; dock må importör av bensen ävensom tillverkare av bensen eller ombud för denne driva handel med motorsprit, som inköpts av bolaget, även till återförsäljare i och för deras rörelse.

Missbrukar partihandelsbolaget sin partihandelsrätt enligt denna förordning, skall vad i 12 § 2 mom. andra stycket förordningen angående försäljning av rusdrycker är för där avsett fall stadgat äga tillämpning.

De föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, kunna finnas erforderliga i avseende å partihandelsbolagets verksamhet enligt denna förordning, skola intagas i avtal, varom förmäles i 12 § 6 mom. förordningen angående försäljning av rusdrycker.

6 §.

Partihandelsbolaget må, förutom till detaljhandlare samt, i vad rör motorsprit, till importör och tillverkare av bensen, inom riket försälja skattefri sprit allenast till avnämare, vilken av kontrollstyrelsen erhållit tillstånd att av bolaget inköpa sådan sprit.

Vid försäljning — — — till efterrättelse.

7 §.

1 mom. Partihandelsbolaget må icke, utom i de fall, varom förmäles i 8 §, utlämna sprit, som icke blivit denaturerad enligt bestämmelserna i 2 mom. här nedan.

¹ Senaste lydelse av 3 § 1 mom. och 21 § se 1926; 209, av 10 § se 1924: 123 samt av 25 § 1 mom. se 1919: 380.

8 §.

Därest genom särskild kontroll eller genom andra åtgärder trygghet mot missbruk kan vinnas, må partihandelsbolaget till de avnämare och under de villkor, som bestämmas av kontrollstyrelsen, försälja sprit, som icke blivit denaturerad eller vid vars denaturering de i 7 § 2 mom. a) och b) angivna fordringar icke blivit uppfyllda (*svagdenaturerad* sprit).

9 §.

Avnämare, som avses i 8 §, vare skyldig hålla av honom förda handelsböcker med tillhörande verifikationer, i vad de avse skattefri sprit, tillgängliga för kontrollstyrelsen eller av kontrollstyrelsen särskilt förordnat ombud.

10 §.

Detaljhandlare med enkeldenaturerad skattefri sprit skola till erforderligt antal antagas av kontrollstyrelsen. Detaljhandlare med annan dubbeldenaturerad skattefri sprit än motorsprit antagas av partihandelsbolaget. Med undantag för motorsprit må detaljhandel med skattefri sprit utövas allenast av sålunda antagen detaljhandlare.

Till detaljhandlare må ej antagas annan än den, som är berättigad att idka handel samt gjort sig känd för ordentlighet och pålitlighet och jämväl i övrigt kan anses skickad att bedriva försäljningen så, att missbruk av spriten förekommes.

Kontrollstyrelsen äger meddela partihandelsbolaget närmare föreskrifter om antagande av detaljhandlare. Har partihandelsbolaget utan skäl vägrat antaga någon till detaljhandlare eller upphävt försäljningsrätt, må kontrollstyrelsen på framställning förordna om rättelse.

Om antagande av detaljhandlare ävensom om upphörande av försäljningsrätt för sådan skall underrättelse ofördröjligen lämnas såväl Konungens befallningshavande som ock vederbörande polismyndighet och nykterhetsnämnd.

16 §.

Befinnes detaljhandlare utöva försäljning av skattefri sprit på sätt, som strider mot denna förordning eller mot bestämmelse som eljest gäller för försäljningen, eller befinnes sådan försäljning giva anledning till missbruk av spriten, äger kontrollstyrelsen föreskriva inskränkningar eller villkor i avseende å försäljningen eller förbjuda dess fortsättande. Av kontrollstyrelsen i nu berörda avseende meddelade beslut lända till efterrättelse utan hinder av anförda besvär.

21 §.

Överträdes det i 7 § 1 mom. meddelade förbud, vare straffet böter från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, dömes till straffarbete i högst ett år.

25 §.

1 mom. I fall, som i 21, 22 och 23 §§ omförmälas, så ock då någon, varom i 24 § sägs, på otillåtet sätt begagnat eller avhänt sig sprit, skola — — dömas förbrutna. Lag samma vare i fråga om redskap, som begagnats i det fall, varom sägs i 22 § 1 mom.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1934. Vad i 10 § stadgats skall icke föranleda rubbning i av kontrollstyrelsen före nämnda dag upplåten rätt att driva detaljhandel med skattefri sprit.

Förslag

till

förordning om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Envar, som till riket inför bensin eller inom riket tillverkar sådan vara, åligger att av partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, inköpa motorsprit i sådan omfattning, att den under varje kalenderkvartal inköpta motorspriten minst utgör viss av Konungen bestämd andel av den kvantitet bensin, som under samma kvartal av tullverket utlämnats till, importören för förfogande inom riket eller, i vad rör inhemsk tillverkning, av tillverkaren utlämnats från tillverkningsstället.

I denna förordning förstås med motorsprit sådan sprit, som enligt förordningen angående handel med skattefri sprit är att anse såsom motorsprit.

2 §.

Vad i 1 § stadgas gälle ej i avseende å bensin, som införts i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upp-

tagna eller enligt bestämmelserna i 6 eller 8 § samma förordning, eller som tillverkats inom riket under sådana förhållanden, att skattefrihet för densamma åtnjutes på grund av stadgandet i 3 § 6 mom. förordningen om särskild skatt å bensin och motorsprit.

Konungen äger medgiva ytterligare undantag från skyldigheten att verkställa inköp av motorsprit."

3 §.

Kontrollen å inköpsskyldighetens fullgörande ankommer å partihandelsbolaget.

Det åligger generaltullstyrelsen i vad rör importerad bensin samt kontrollstyrelsen i vad rör inom riket tillverkad bensin att sist inom två veckor efter varje kvartals utgång lämna partihandelsbolaget uppgift å de kvantiteter bensin, efter vilka inköpsskyldighet för kvartalet jämlikt 1 och 2 §§ skall beräknas för olika importörer och tillverkare.

4 §.

Finner partihandelsbolaget vid granskning av de i 3 § avsedda uppgifter, att inköpsskyldighet blivit av importör eller tillverkare eftersatt, skall bolaget, där ej rättelse annorledes kan ske, göra anmälan om förhållandet till Konungen.

Där så finnes skäligt, äger Konungen efter sådan anmälan förordna, att den importör eller tillverkare, varom är fråga, under viss bestämd tid icke vidare må till riket införa eller inom riket tillverka bensin.

5 §.

Bryter någon mot av Konungen jämlikt 4 § meddelat förbud att tillverka bensin, straffes med dagsböter.

Böter tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

6 §.

Konungen äger meddela för tillämpning av denna förordning erforderliga närmare föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft å dag som Konungen bestämmer.

Förslag

till

förordning om uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit.

Härigenom förordnas — med ändring av vad i förordningen den 9 juni 1933 (nr 307) stadgats rörande ikraftträdandet av den i 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit enligt paragrafens lydelse i förordningen den 29 april 1932 (nr 86) föreskrivna skatten å motorsprit — att bestämmelserna om sistnämnda skatt skola träda i kraft den 1 juli 1937.

Beträffande vad föredragande departementschefen inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling hava jämväl hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen:

1:o) de likalydande motionerna nr 322 i första kammaren av herr *Stendahl* och nr 572 i andra kammaren av herr *Holmgren*, i vilka hemställts, »att riksdagen för sin del ville besluta om införande av skyldighet för importör av flytande motorbränsle att ständigt hålla ett minimilager i Sverige av dylikt bränsle motsvarande 30 procent av importörens omsättning under föregående år»;

2:o) de likalydande motionerna nr 338 i första kammaren av herr *Volrath Tham* m. fl. och nr 601 i andra kammaren av herr *Sandström* m. fl., i vilka hemställts, »att riksdagen ville besluta,

att totala kvantiteten sulfitsprit, som beredes tryggad avsättning, höjes från föreslagna 40 miljoner normalliter till den högre kvantitet, som utgör de nuvarande fabrikenas verkliga kapacitet, eller cirka 50 miljoner normalliter,

att partihandeln med skattefri sprit icke överlämnas åt Vin- & Spritcentralen utan uppdrages åt ett för ändamålet konstituerat oktrojbolag, vari staten har medbestämmanderätt och samtliga tillverkare av skattefri sprit äga representanter, samt

att sådana direktiv utfärdas rörande prissättningen av den skattefria

spriten, att priset kommer att inkludera ej blott ränta och amortering utan även skälig företagarevinst»;

3:o motionen nr 339 i första kammaren av herrar *Gustaf Tamm* och *Gabrielsson*, vari hemställets, »att riksdagen ville fatta beslut om sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag,

att den kvantitet sulfitsprit, som genom statsätgärder må kunna vinna avsättning, icke måtte begränsas till föreslagna 40 miljoner normalliter;

att bestämt förbud mot byggande av nya sulfitsprittfabriker ej införas; samt

att skälig företagarevinst skall ingå i den priskalkyl, genom vilken parti-handelspriset å skattefri sprit skall av den statliga prisenämnden fastställas, därest frivilligt avtal om sagda pris ej kan träffas»;

4:o motionen nr 340 i första kammaren av herr *Lindley*, vari hemställets, »att riksdagen måtte besluta, att den genom en eventuell omläggning överflödiga personalen hos A.-B. Svensk Sprit och A.-B. Skattefri Sprit måtte beredas arbete hos Vin- och Spritcentralen eller på annat sätt beredas arbete eller hållas skadeslös vid förlorad arbetsanställning»;

5:o motionen nr 596 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö, vari hemställets, »att riksdagen måtte besluta att, vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 232, den myckenhet jäst- och melasssprit, som brännerierna få leverera till vederbörande partihandelsbolag, maximeras till 7 miljoner normalliter årligen mot i propositionen föreslagna 6 miljoner normalliter»;

6:o motionen nr 600 i andra kammaren av herr *Holmström*, vari hemställets, »att riksdagen måtte vidtaga de ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, som betingas därav,

att Kungl. Maj:t skall fastställa prissättningen å potatisråbrännvin och för tillverkning därav använd potatis efter förslag av en genom organisation av Statens potatismjölslänämnd bildad, av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, förslagsvis benämnd Statens potatisindustrinämnd, vilken nämnd även skall handhava fördelningen av inköpskvantiteten på de olika potatisbrännerierna,

att Kungl. Maj:t skall fastställa prissättningen å sprit från andra slag av tillverkare efter förslag av en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, förslagsvis benämnd Statens industrisprittnämnd, vilken nämnd även skall utöva kontroll över partihandlaren med skattefri sprit och motorsprit samt handhava ärenden rörande inblandning av motorsprit i bensen, samt

att partihandeln med skattefri sprit och motorsprit icke lägges under A.-B. Vin- & Spritcentralen utan att till partihandlare utses A.-B. Skattefri Sprit, sedan detta bolags styrelse utökats med representanter för jäst- och melassspritindustrierna, samt att A.-B. Skattefri Sprit vid försäljning

av sprit för användning såsom skattebelagd sprit, skattefri sprit och motorsprit tillämpar olika prissättning, så att motortrafiken icke onödigt belastas.»

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

I särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t hemställde 1932 års riksdag i anledning av väckta motioner *dels* att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning av frågan om rätt att tillverka för förtäring avsett brännvin och därmed sammanhängande spörsmål, närmast frågorna om vilka råämnen, som finge användas vid tillverkningen, samt grunderna för prissättning av råbrännvin ävensom rörande de åtgärder, som borde vidtagas för att avsättningsmöjligheterna för fabrikspotatis till brännerierna skulle bli jämnare fördelade mellan odlarna än för närvarande, *dels* ock att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig utredning av spörsmålet, huruvida och på vad sätt tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit till motorbränsle kunde främjas, samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.¹

Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen lämnat en redogörelse, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa, för av särskilda sakkunniga verkställd utredning av frågan om tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit till motorbränsle, om kontroll över importen av motorbränsle samt om tillverkningen av till förtäring avsett brännvin ävensom andra därmed sammanhängande frågor. Departementschefen har vidare redogjort för av nämnda sakkunniga verkställd undersökning enligt lagen den 18 juni 1925 (nr 223) om undersökning angående monopolistiska företag och sammanslutningar rörande vissa sådana företags inverkan på pris- och omsättningsförhållandena här i riket ävensom för de yttranden över de sakkunnigas betänkande, vilka inkommit till Kungl. Maj:t.

Den av departementschefen lämnade framställningen är uppdelad i tre huvudavdelningar, avseende följande frågor:

- 1) tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit;
- 2) antagande av detaljhandlare med skattefri sprit, m. m.;
- 3) statlig reglering av brännoljeimporten.

De sakkunnigas utredning har ej föranlett Kungl. Maj:t att framlägga annat förslag än rörande tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit. I samband härmed har emellertid, i anledning av ett av kontrollstyrelsen i dess yttrande över de sakkunnigas betänkande väckt förslag om detaljhandeln med skattefri sprit, i propositionen föreslagits viss ändring i nu gällande bestämmelser härutinnan.

¹ Skrivelser nr 355 och 362; bevillningsutskottets betänkande nr 50 och andra lagutskottets utlåtande nr 42.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om *tillverkningen och avsättningen av inhemsk sprit*, sådant detta utformats i den föreliggande propositionen, utmynnar huvudsakligen i följande punkter:

1. Spritcentralen blir partihandlare såväl enligt rusdrycksförsäljningsförordningen som enligt förordningen angående handel med skattefri sprit, och i sistnämnda avseende utvidgas partihandlarens verksamhet att avse även motorsprit.

2. Vid spritcentralens inköp av inhemsk sprit bestämmes priset, där ej överenskommelse kan träffas, av en och samma prisnämnd för alla slag av sprit. Prissättningen grundas på framställningskostnaden i ett välskött och medelstort bränneri av det slag, som är i fråga, och olika pris må ej sättas på samma slag av sprit på grund av dess avsedda användning för olika ändamål.

3. Spritcentralen må icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd till förtäring-ändamål försälja annan inom riket tillverkad sprit än sådan, som framställs ur potatis och spannmål, med mindre under samma år i stort sett motsvarande mängd sprit av sistnämnda slag, jämte vid rening av sådan sprit uppkommande s. k. sekunda sprit, av bolaget användes för försäljning jämlikt förordningen angående handel med skattefri sprit.

4. Sprit, som framställts ur potatis och spannmål, må icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd i större omfattning än som framgår av punkt 3 användas för försäljning jämlikt där nämnda förordning.

5. Föreskrifter meddelas som möjliggöra för statlig nämnd eller myndighet att reglera potatisbränneriernas användning och inköp av råämnena.

6. I den mån sprit, som tillverkats vid sulfidbränneri inom riket, erbjudes till vederbörligen bestämt pris, skall spritcentralen verkställa inköp av sådan sprit, dock icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd till större myckenhet per tillverkningsår än 40 miljoner liter av normalstyrka.

7. Frånsett sprit, som inom riket tillverkats av potatis och spannmål, må spritcentralen icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd inköpa inom riket tillverkad sprit till högre pris än det, som vid sulfidbränneri tillverkad sprit av motsvarande kvalitet vid samma tid betingar.

8. I den mån sprit, som inom riket tillverkats i jästbränneri eller direkt ur melass, erbjudes till vederbörligen bestämt pris, som uppfyller villkoret i punkt 7, skall spritcentralen verkställa inköp av sådan sprit, dock med iakttagande av att bolaget icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd må inköpa eller självt tillverka större myckenhet jäst- eller melasssprit per tillverkningsår än sammanlagt 6 miljoner liter av normalstyrka.

9. Vid spritcentralens utförsäljning skall priset i stort sett, på sätt i det föregående närmare angivits, beräknas efter priset på råspriten med tillägg av kostnaderna för den färdiga varans framställning samt lagrings- och förvaltningskostnader ävensom skälig handelsvinst, dock att vid bestämmande av priset för skattefri sprit icke må beräknas handelsvinst.

10. Därest av spritcentralen inköpt sprit icke eljest kan vinna avsättning, skola bestämmelser om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit i viss proportion till importen eller tillverkningen sättas i kraft.

Beträffande partihandelns ordnande har departementschefen anfört följande:

»Såsom nämnts innefattar de sakkunnigas förslag jämväl, att ett och samma partihandelsbolag skulle handhava partihandeln med all sprit. Sålunda förutsättes, att spritcentralen, vars oktroj jämlikt rusdrycksförsäljningsförordningen utgår med 1936 års utgång, skulle övertaga de partihandelsrättigheter jämlikt förordningen angående handel med skattefri sprit, som upplåtits åt Aktiebolaget Skattefri sprit — ett dotterbolag åt sulfitspritfabrikernas försäljningsorganisation Aktiebolaget Svensk sprit med viss representation för det allmänna i styrelsen — samt att i spritcentralens händer vidare skulle läggas partihandeln med motorsprit, vilken nu skötes av sulfitspritfabrikerna själva genom sistnämnda bolag. Då Aktiebolaget Skattefri sprits oktroj utgick den 31 december 1933, uttalade de sakkunniga, att förnyad oktroj i avvaktan på förevarande frågors lösning syntes böra medgivas allenast för kortare tid. I enlighet härmed har oktrojen förlängts allenast till den 1 oktober 1934. De sakkunnigas förslag om ett gemensamt partihandelsbolag har avstyrkts av representanterna för sulfitspritindustrien och därjämte av bland andra kontrollstyrelsen och kommerskollegium. Huvudsynpunkten har härvid varit, att enligt vunnen erfarenhet intresset av att bibehålla och utvidga kundkretsen för teknisk sprit och motorsprit bäst tillgodosåges, om ett bolag, som direkt representerade sulfitspritproducenterna, handhade partihandeln; nämnda intresse har ansetts icke vara väl förenligt med spritcentralens uppgifter i övrigt. Med hänsyn till att enligt de sakkunnigas förslag jäst- och melassspriten tänktes komma att konkurrera med sulfitspriten beträffande försäljningen för nämnda ändamål förutsättes dock i ifrågavarande yttranden, att representanter för denna tillverkning insättas i Aktiebolaget Skattefri sprits styrelse. Kontrollstyrelsen föreslår att bolaget så ombildas, att av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter erhöile majoritet i bolagets styrelse.

Enligt min mening ha de sakkunniga haft goda skäl för förslaget i denna del och det av mig i det föregående framlagda förslaget torde knappast kunna på ett rationellt sätt genomföras utan att hela partihandeln med sprit koncentreras till ett organ. Då skilda spritsorter tänkas få avsättning såsom vanlig skattefri sprit och motorsprit, är det tydligen uteslutet, att partihandeln härmed överlåtes åt ett bolag, där bestämmanderätten tillkommer sulfitspritindustrien. Därest en särskild partihandlare för denna försäljning skulle finnas, bleve det enligt min mening, såsom ock kontrollstyrelsen föreslagit, nödvändigt att giva staten huvudinflytandet i bolaget. Några fördelar synas emellertid knappast vara förenade med att ha ett sådant bolag vid sidan av det av staten kontrollerade partihandelsbolaget jämlikt rusdrycksförsäljningsförordningen. Tvärtom synas stora fördelar vara förenade med att ha ett gemensamt partihandelsbolag för all sprithandel. Härigenom möjliggöres att enhetliga grunder för prissättningen kunna tillämpas vid inköp av all sprit, så att priset för samma slags vara icke bestämmes olika efter den avsedda an-

vändningen för olika ändamål. Användningssättet skulle därefter uteslutande bero på spritcentralen, som skulle ha möjlighet att under vissa försättningar använda vilken som helst av de ifrågavarande spritsorterna till vilket som helst av de förevarande fyra avsättningsområdena: för förtäringssändamål, såsom skattelagd och skattefri teknisk sprit eller såsom motorsprit. Att de olika brännerierna sålunda icke få något intresse av, huruvida spriten går till det ena eller andra ändamålet, synes mig endast önskvärt och ägnat att mildra de nu framträdande motsättningarna mellan olika tillverkare. Att varan skulle fördyras eller konsumenternas intressen bliva i något annat avseende sämre tillgodosedda vid sprithandels koncentration till spritcentralen än vid dess uppdelning å två partihandelsbolag, synes mig erfarenheten icke giva någon anledning förmoda. Snarare torde motsatsen kunna antagas. Och i vad rör intresset av att erhålla nya avsättningsområden för den inhemska spriten, vilket självfallet även bör vinna beaktande, ser jag knappast något skäl, varför icke detta intresse skulle kunna tillgodoses av spritcentralens ledning samt personalen vid en för denna försäljning inrättad särskild avdelning inom bolaget lika väl som av ett fristående, av staten kontrollerat partihandelsbolag. Givetvis är det dock av betydelse att hittills gjorda erfarenheter härvid tillgodogöras. Såväl av detta skäl som med hänsyn till personalens intressen förutsätter jag därför, att nämnda avdelning vid spritcentralen såvitt möjligt kommer att rekryteras av personal från Aktiebolaget Skattefri sprit och Aktiebolaget Svensk sprit. Dessa båda bolag ha för närvarande gemensam kontorspersonal och man synes böra räkna med att denna i följd av förstnämnda bolags upphörande i stort sett kommer att uppdelas mellan sistnämnda bolag och spritcentralen. Vid ett Aktiebolaget Svensk sprits nederlag i Stockholm finnes dessutom för själva distributionen av spriten anställd särskild personal. Jag förutsätter att spritcentralen såvitt det låter sig göra söker tillgodose även denna personals berättigade intressen. Därest den föreslagna koncentrationen härvidlag skulle nödvändiggöra indragningar, anser jag för min del rimligt, att spritcentralen genom beviljande av avskedsersättningar e. dyl. söker såvitt möjligt mildra verkningarna härav.

I detta sammanhang vill jag erinra, att därest — såsom jag sålunda förordar — spritcentralen skall övertaga hela denna partihandel, detta tydligen icke utesluter att spritcentralen kan överenskomma med de brännerier, som komma att tillverka sprit för skattefria ändamål, att i större eller mindre omfattning medverka vid distributionen av spriten i anslutning till vad nu sker. Överhuvud bör naturligtvis tillses, att varan icke göres på något sätt mera svårtillgänglig för konsumenterna än enligt nuvarande ordning.»

Beträffande prissättningen å sulfitspriten har departementschefen anført följande:

»I likhet med vad som förutsatts beträffande potatisspriten anser jag priset böra motsvara den verkliga tillverkningskostnaden vid ett väl-skött medelstort bränneri. Särskild handelsvinst bör här lika litet som beträffande potatisspriten beräknas. Därest efter dessa grunder överens-kommelse om priset icke kan träffas, bör frågan hänskjutas till samma prisnämnd, som skulle fungera i fråga om potatisspriten. Till det pris, som av nämnden bestämmes, skulle partihandelsbolaget vara skyldigt inköpa sulfitråbrännvin eller sulfitmotorsprit upp till en myckenhet per tillverkningsår av 40 miljoner liter av normalstyrka. Jag förutsätter dock att Kungl. Maj:t vid särskilda förhållanden, exempelvis vid svårigheter att eljest tillgodose behovet av sprit, skulle kunna för visst tillfälle med-giva inköp av större kvantitet.»

Då motorspriten är dyrare i inköp än bensinen, innebär det framlagda förslaget till reglering av avsättningsförhållandena för inhemsk sprit en viss belastning av motortrafiken. För att icke göra denna alltför kännbar har departementschefen föreslagit förlängning av den till den 1 juli 1934 gällande skattefriheten för motorsprit på tre år. Bestämmelserna om skatt å nämnda sprit skola sålunda enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1937. Departementschefen har i sammanhang härmed framhållit bland annat följande:

»Genom de föreslagna åtgärderna kan användningen av motorsprit, som sista året uppgått till omkring 9.5 miljoner liter, antagas komma att ökas med omkring 7.5 miljoner liter, till omkring 17 miljoner liter. Denna kvantitet skulle för bensinfirmorna betinga en merkostnad i jämförelse med inköp av motsvarande mängd bensin av omkring 1,870,000 kronor. Det är dock att märka, att då bensinfirmorna redan nu inköpa omkring 9 mil-joner liter motorsprit à 24 öre per liter redan detta innebär en merkostnad jämfört med motsvarande mängd bensin å 450,000 kronor. I förhållande till det nuvarande läget skulle således nyordningen överslagsvis kunna be-räknas medföra en merkostnad för bensinfirmorna å omkring 1.4 miljon kronor. Denna merkostnad kommer givetvis i sista hand att drabba kon-sumenterna. I viss mån torde den uppvägas av att den vid inblandning av motorsprit i bensin erhållna lättbentylen utgör ett värdefullare motor-bränsle än bensin. Denna fördel torde dock icke vara så framträdande, att hela merkostnaden kan uttagas genom höjt pris å lättbentylen; säker-ligen skulle vid sådan prisförhöjning en så stor kvantitet lättbentyl icke vinna avsättning. Kostnaden lär därför komma att i någon form utslås å hela motorbränslekonsumtionen; fördelad på detta sätt utgör den om-kring 0.3 öre per liter.»

Vid sidan av ovan berörda förslag innehåller propositionen jämväl för-slag om vissa ändringar i gällande bestämmelser om *antagande av detalj-handlare med skattefri sprit m. m.*

Enligt 4 § förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit må partihandel med *annan skattefri sprit än motorsprit* utövas allenast av aktiebolag, som därtill erhållit tillstånd. Sedan 1924 års ingång har sådant tillstånd innehafts av Aktiebolaget Skattefri sprit. Med partihandel förstås enligt 2 § nämnda förordning sådan handel som bedrivs till återförsäljare i och för deras rörelse eller till avnämare, vilken av kontrollstyrelsen erhållit tillstånd att av partihandlaren inköpa skattefri sprit, ävensom försäljning för export. Med detaljhandel förstås all annan handel. Enligt 7 § nyssnämnda förordning må partihandlaren icke, utom till sådan avnämare som nyss nämnts, utlämna sprit, som icke blivit vederbörligen denaturerad. Förordningen skiljer därvid mellan enkeldenaturerad och dubbeldenaturerad sprit. Den senare skall hava undergått sådan behandling att enligt kontrollstyrelsens beprövande användning av densamma till förtäring kan betraktas såsom utesluten. Jämlikt 10 § nämnda förordning skola detaljhandlare till erforderligt antal antagas av kontrollstyrelsen och detaljhandel må utövas allenast av sålunda antagen detaljhandlare. För försäljningen av enkeldenaturerad sprit gälla särskilda restriktioner (skriftlig rekvisition, förbindelse att spriten ej skall användas för förtäring, särskild försäljningsbok m. m.) under det att för försäljningen av dubbeldenaturerad sprit endast gälla vissa ordningsföreskrifter.

Motorspriten utgör ett särskilt slags dubbeldenaturerad skattefri sprit, men härför gälla i stort sett icke de nu berörda bestämmelserna i ovan nämnda förordning. I stället hänvisas i 3 § sagda förordning till bestämmelsen i brännvinstillverkningsförordningen, att brännvin må av tillverkare försäljas för användning till motordrift. Partihandel med sådan sprit utövas ej av Aktiebolaget Skattefri sprit, och ovanberörda bestämmelse, att detaljhandel må utövas endast av detaljhandlare, som antagits av kontrollstyrelsen, äger ej heller tillämpning. Beträffande försäljning av sprit för användning till motordrift skall med tillverkare vara likställd den, som av tillverkaren eller hans ombud antagits till återförsäljare. Det har sålunda ankommit på sulfitspritfabrikernas försäljningsorganisation, Aktiebolaget Svensk sprit, att själv antaga återförsäljare för motorspriten.

I sitt över de sakkunnigas betänkande avgivna yttrande har *kontrollstyrelsen* föreslagit, att partihandlaren med skattefri sprit skulle i likhet med varje annan handelsfirma äga rätt antaga och från uppdraget skilja återförsäljare. Denna rätt för partihandelsbolaget borde dock gälla allenast i fråga om den dubbeldenaturerade spriten. Detaljhandlare med enkeldenaturerad sprit borde däremot fortfarande antagas av kontrollstyrelsen.

Departementschefen har för sin del anslutit sig till kontrollstyrelsens förslag, såvitt detsamma avser ändring i gällande bestämmelser om antagande av detaljhandlare med annan skattefri sprit än motorsprit. Departementschefen, som därvid ansett, att endast för den enkeldenaturerade spriten bör gälla den nuvarande bestämmelsen, att detaljhandlare till

erforderligt antal skola antagas av kontrollstyrelsen, har ej funnit betänkligheter möta mot att detaljhandlare med dubbeldenaturerad skattefri sprit antagas av partihandelsbolaget, utan att någon särskild prövning av behovet föreskrivits. Någon särskild bestämmelse om antagande av återförsäljare med motorsprit har departementschefen icke funnit erforderlig; i anslutning till det förfarande som redan nu torde hava tillämpats, har återförsäljningen av dylik sprit ansetts kunna anordnas helt formlöst.

I enlighet härmed har departementschefen, bland annat, föreslagit ändring i 10 § förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit.

Utskottet.

De med propositionen framlagda förslagen avse bland annat att ordna avsättningsförhållandena för här i riket tillverkad sprit i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits av 1932 års bevillningsutskott (bet. nr 50) och riksdag. Såsom ett huvudsyfte har framstått att avväga tillverkningens storlek i de olika slagen av brännerier så, att avsättningen av fabrikspotatis för bränneriändamål säkerställas i ökad omfattning ävensom att fördelarna genom en sådan avsättning fördelas jämnare odlarna emellan. Då utskottet i likhet med departementschefen ansett ett ingripande från statsmakternas sida för jordbruksnäringens stödjande på ifrågavarande område vara av behovet påkallat och de föreslagna åtgärderna synas vara ägnade att åstadkomma en förbättring i fråga om avsättningen utav bränneripotatis, har utskottet icke haft något att erinra mot förslaget, i vad det avser potatissprit.

Genom den föreslagna lagstiftningen skulle potatisspriten i stort sett komma att helt fylla behovet av sprit för förtäringssändamål. Härigenom skulle övriga slag av sprit, nämligen melass- och jästsprit samt sulfitsprit, bliva hänvisade till andra avsättningsområden än sistnämnda och sålunda så gott som helt komma att användas för tekniskt bruk och som motorsprit. För vinnande av nya avsättningsområden samt ökad konsumtion närmast av sulfitsprit har föreslagits rätt för Kungl. Maj:t att förordna om tvångsinköp av motorsprit för inblandning i bensin.

Departementschefen har förutsatt, att den årliga avsättningen i regel icke skulle överstiga beträffande sulfitsprit 40 miljoner liter samt i fråga om melass- och jästsprit 6 miljoner liter av normalstyrka. I flera av föreliggande motioner, nämligen I: 338 och II: 601 samt I: 339, har föreslagits höjning av den kvantitet sulfitsprit, som är avsedd att beredas tryggad avsättning. Den i propositionen angivna myckenheten utgör dock icke en under alla förhållanden till 40 miljoner liter begränsad maximikvantitet, utan skulle Kungl. Maj:t äga medgiva partihandelsbolaget tillstånd att inköpa sprit, tillverkad av sulfitlut liksom även av melass eller jäst, i mängder, som överskjuta de ovannämnda kvantiteterna. I likhet med motionärerna har utskottet ansett det vara i hög grad angeläget, att ökad avsättning vinnes för sulfitsprit. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t, därest avsättningen av

sprit för tekniska ändamål samt för motordrift ökas, kommer att medgiva avsättning av större kvantitet sulfitsprit än 40 miljoner liter för år. Tillika torde böra ankomma på Kungl. Maj:t, därest sulfitspriten vinner ökad avsättning samt särskilda skäl därtill föreligga, att taga under omprövning, om icke tillstånd till nyanläggning av sulfitsprittfabriker bör lämnas.

Med hänsyn till de villkor, som förutsatts komma att gälla i fråga om avsättning av melasssprit, synes det ovisst, om tillverkningen av denna sprit har ekonomiska förutsättningar att bedrivas. I motionen II: 596 har också uttalats, att det utanför sockerbolaget stående enskilda melassbränneriet sannolikt icke kunde fortsätta sin verksamhet, därest ej avsättningskvantiteten ökades. Skulle det visa sig, att tillverkningen i detta bränneri ur ekonomisk synpunkt saknar erforderliga betingelser för fortsatt drift, kan det ifrågasättas, huruvida efter omprövning av de omständigheter, som påverka frågan, en avveckling bör äga rum på efter förhållandena lämpligt avpassade villkor. Vid sådant förhållande har utskottet saknat anledning biträda i sistnämnda motion framställt yrkande.

För åstadkommande av enhetlighet i upphandlingen och distributionen av den inom landet tillverkade spriten har Kungl. Maj:t i likhet med de sakkunniga föreslagit, att partihandeln med skattefri sprit, som nu utövas av ett särskilt partihandelsbolag, Aktiebolaget Skattefri sprit, skall handhas av Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen. Då såsom departementschefen anfört det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget knappast torde kunna på ett rationellt sätt genomföras utan att hela partihandeln koncentreras till ett organ, har utskottet anslutit sig till propositionen i denna del samt icke kunnat förorda vad i motionerna I: 338 och II: 601 samt II: 600 hemställts i denna fråga. Emellertid har utskottet icke kunnat undgå att beakta de synpunkter, som framförts i dessa motioner. Såsom de sakkunniga uttalat, skulle spritcentralen genom att handeln med skattefri sprit övertoges av bolaget ställas inför en synnerligen maktpåliggande uppgift, vars riktiga handhavande torde vara av stor ekonomisk betydelse icke allenast för bolaget självt utan även för de näringsgrenar, vilka såsom tillverkare eller förbrukare av sprit komma att beröras av bolagets verksamhet. Enligt utskottets mening bör synnerlig vikt fästas vid att denna gren kommer att skötas på ett fullt affärsmässigt sätt. Utskottet har därvid velat framhålla vikten av, att spritcentralen ägnar erforderlig uppmärksamhet åt att söka finna nya användningsområden för sprit för tekniskt ändamål i syfte att därigenom bereda ökad avsättning för sulfitsprit. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t i samband med träffande av den överenskommelse med spritcentralen om ordnande av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit, som är avsedd att komma till stånd, även vidtager lämpliga åtgärder för tillgodoseende av nu nämnda syfte. Den av departementschefen förutsatta åtgärden, att en

särskild avdelning inrättas inom spritcentralen för försäljning av skattefri sprit, vilken avdelning är avsedd att rekryteras av personal från Aktiebolaget Skattefri sprit och Aktiebolaget Svensk sprit, synes vara ägnad att gagna en sådan utveckling.

Såsom en annan väg för befrämjande av spritens avsättning för tekniskt ändamål har utskottet velat peka på möjligheten för tillverkarna av sulfitt-, melass- och jästsprit att själva genom egna organ verka härför exempelvis genom experimentell verksamhet. Vid bestämmandet av priset å sprit bör givetvis hänsyn tagas till kostnaderna för sådana på ändamålsenligt sätt anordnade experiment. Däremot har utskottet icke kunnat biträda i motionerna I: 338 och II: 601 samt I: 339 framställda förslag, att priset å sprit skall innefatta särskild företagarvinst.

Utskottet har icke heller kunnat ansluta sig till i motionen II: 600 framställt förslag angående inrättande av särskilda organ för i motionen närmare angivna ändamål.

Då det måste anses äga betydelse för potatisodlingen i bränneridistriktet, att brännerihanteringen därstädes är enhetligt organiserad, bör såsom departementschefen antytt spritcentralens inköp av potatisråbrännvin från de utanför bolaget stående brännerierna ske genom avtal med deras organisation.

I motionen I: 340 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att den genom en eventuell omläggning överflödiga personalen hos Aktiebolaget Svensk sprit och Aktiebolaget Skattefri sprit måtte erhålla arbete hos spritcentralen eller på annat sätt beredas arbete eller hållas skadeslös vid förlorad arbetsanställning. Enligt vad som framgår av departementschefens uttalande, har Kungl. Maj:t för avsikt tillse, att de anställdas intressen bliva på skäligt sätt tillgodosedda i den riktning, som i motionen åsyftas. Utskottet vill också framhålla vikten av, att de sålunda tilltänkta åtgärderna komma till stånd.

Vad slutligen angår de likalydande motionerna I: 322 och II: 572, i vilka föreslagits, att riksdagen för sin del ville besluta om införande av skyldighet för importör av flytande motorbränsle att ständigt hålla ett minimilager i Sverige av dylikt bränsle, motsvarande 30 procent av importörens omsättning under föregående år, har utskottet visserligen funnit frågan vara av synnerlig vikt för vår försvarsberedskap, men, då detta spörsmål icke direkt sammanhänger med förevarande proposition samt frågan lämpligen synes böra i första hand prövas av Kungl. Maj:t, har utskottet icke föreslagit någon åtgärd i anledning av motionerna.

Förslaget om förlängning av skattefrihet för motorsprit har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 232,

1:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin;

2:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;

3:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit;

4:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit;

5:o) antaga ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit; samt

6:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen om ordnande av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen till statsrådsprotokollet i ärendet ävensom av utskottet angivna riktlinjer;

B) att de likalydande motionerna I: 322 och II: 572 samt I: 338 och II: 601 ävensom motionerna I: 339, I: 340, II: 596 och II: 600, i den mån desamma icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1934.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge i Katrineholm, Carlsson i Gävle, Jönsson i Slätåker*, Nilsson i Landeryd*, Månsson*, Lövgren i Boden, Olsson i Golvvasta, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Lithander, Hjalmarsson, Sjö Dahl, Löfvander, Velande, Rosén*, Anderson i Norrköping* och Brännström.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservationer

beträffande utskottets hemställan under punkt A:

av herrar Nilsson i Kristianstad, Carlsson i Gävle, Jönsson i Slätåker, Nilsson i Landeryd, Lithander, Velander, Anderson i Norrköping och Brännström, vilka anförde:

»Propositionen utgår från att Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen skall vara ensam partihandlare såväl enligt rusdrycksförsäljningsförordningen som enligt föreskriften angående handel med skattefri sprit, i vilket senare avseende partihandlaren verksamhet skulle avse även motorsprit. Något bärande skäl att på sätt sålunda avsetts till Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen överflytta handhavandet av partihandeln med skattefri sprit av alla slag, inklusive motorsprit, har emellertid enligt vårt förmenande icke förebragts. Med hänsyn härtill och då Aktiebolaget Skattefri sprit hitintills ur olika synpunkter på ett förtjänstfullt sätt fyllt sin uppgift såsom partihandlare med skattefri sprit, måste det anses i högre grad önskvärt, att detta bolag jämväl i fortsättningen bibehålles såsom partihandelsorgan, dock att detsamma för sådana fall, i överensstämmelse med vad av vissa ämbetsverk föreslagits, utvidgas så, att det kommer att representera samtliga tillverkningsgrenar för skattefri sprit, alltså förutom sulfitspritindustrien jämväl jästsprit- och melassprittillverkningen. Beträffande bolagets anordning har kontrollstyrelsen föreslagit, att med hänsyn till de ur allmän synpunkt betydelsefulla uppgifter, som skulle anförtros det särskilda partihandelsbolaget för skattefri sprit, det vore oundgängligt, att staten tillförsäkrade sig avgörande inflytande över bolagets förvaltning genom rätt för Kungl. Maj:t att utse ordförande i bolagets styrelse samt styrelseledamöter till sådant antal, att de av Kungl. Maj:t utsedda representanterna kunde bilda majoritet. Av förslagsvis tre revisorer borde Kungl. Maj:t äga utse två. Utdelningen å bolagets aktier borde begränsas, och uppkommet överskott å rörelsen efter medgivna avskrivningar och fonderingar inlevereras till statsverket. Den formella anordningen av det statliga inflytandet över bolaget hade kontrollstyrelsen tänkt sig kunna genomföras efter de grunder, som för partihandlaren med rusdrycker funnes angivna i 12 § rusdrycksförsäljningsförordningen.

På grundval av de vid kontrollstyrelsens utlåtande fogade författningsförslagen hava utarbetats efterföljande förslag till ändringar av vissa paragrafer i de av utskottet godkända författningarna.

De särskilda bestämmelser, som befinnas erforderliga för sprithante-

ringens ordnande i övrigt i enlighet med vad riksdagen kan komma att besluta, böra av Kungl. Maj:t utfärdas med stöd av 4 § 6 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit enligt den av oss föreslagna lydelsen.

Vi hava därför inom utskottet hemställt,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 232 icke kunnat oförändrad bifallas samt med anledning av de likalydande motionerna I: 338 och II: 601 ävensom motionen II: 600, antaga

1) ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin med den ändring, att 21 § 1 och 2 mom., 22 § 3 mom., 23 §, 25 § 1 och 3 mom., 26 § 1 mom. samt 28 § 5 mom. erhålla följande lydelse:

21 §.

1. Tillverkare äge försälja av honom tillverkat brännvin till partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker och i förordningen angående handel med skattefri sprit, ävensom för export.

Tillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin.

2. Önskar tillverkare i egen rörelse använda i bränneriet tillverkat brännvin, skall han därtill söka kontrollstyrelsens tillstånd.

22 §.

3. Försändning av brännvin, som försålts till partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, får ske allenast till särskilt för detta ändamål hos bolaget inrättat brännvinsnederlag medelst förpassning under statens kontroll. Tillverkare åligger att för sådant ändamål till vederbörande kontrolltjänsteman avgiva förpassningsinlaga, avfattad i tre exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär. En av dessa inlagor skall åtfölja godset.

23 §.

1. Partihandelsbolag, som förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, åligger att minst tio dagar innan försändning av brännvin från bränneri till bolaget tillhörigt brännvinsnederlag, som i 22 § 3 mom. sägs, skall taga sin början till kontrollstyrelsen skriftligen anmäla

Anmälan från partihandelsbolaget m. m.

a) brännvinsnederlagets namn — — — är beläget;

b) den tidrymd — — — där uppmätas; samt

c) det ombud som skall företräda bolaget inför kontrolltjänsteman.

2. Skall försändning av brännvin till brännvinsnederlag avslutas tidigare än enligt 1 mom. b) uppgivits, åligger det partihandelsbolaget att där- om göra skriftlig anmälan till kontrollstyrelsen, med angivande av den dag då uppmätning är avsedd att senast äga rum.

3. Vad i 18 § är stadgat beträffande tillverkare och bränneriföreståndare skall i tillämpliga delar gälla partihandelsbolag till vilket försändning av brännvin äger rum.

25 §.

*Tillverknings-
skatt.*

1. Brännvin, som jämlikt stadgandet i 22 § 3 mom. förpassas från bränneri till brännvinsnederlag, tillhörigt partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, och som därstädes efter godkännande mottages av bolaget, skall genom bolagets försorg uppmätas i närvaro av kontrolltjänsteman. För den sålunda uppmätta myckenheten brännvin skall bolaget till statsverket inbetala tillverkningskatt med 65 öre för varje liter av normalstyrka. Med brännvin av normalstyrka förstås brännvin, som vid + 15° å Celsii termometer innehåller femtio volymprocent alkohol.

*Särskilt an-
stånd med
skattens
erläggande.*

3. Har partihandelsbolaget inköpt så stor myckenhet inhemskt brännvin, för vilket skatt enligt 1 mom. skall erläggas, att detsamma kan förväntas bli lagrat under avsevärt lång tid, äger kontrollstyrelsen på framställning av bolaget medgiva bolaget särskilt anstånd under viss tid med inbetalning av tillverkningskatt intill ett belopp som svarar mot skatten å den för dylik lagring avsedda myckenheten brännvin.

Så länge sådant anstånd varar skall brännvin till samma myckenhet som den för vilken anståndet beviljats hos bolaget förvaras under kronans lås.

26 §.

*Restitution
av tillverk-
ningskatt.*

1. Restitution av tillverkningskatt, som partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, erlagt enligt 25 §, må av bolaget i den ordning Konungen föreskriver, åtnjutas med 65 öre för liter av normalstyrka för brännvin, som utföres ur riket eller försäljes till partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående handel med skattefri sprit.

28 §.

5. Partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående försäljning av rusdrycker, har att gälda kostnaden för den särskilda kontroll som kan bli erforderlig för det i 25 § 3 mom. omförmälda fall.

2) ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker;

3) ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508), angående handel med skattefri sprit med den ändring, att 4 § erhåller följande lydelse:

4 §.

1 mom. Partihandel med skattefri sprit må med undantag, varom förmåles i 3 §, bedrivas allenast av ett för sådant ändamål bildat, i den ordning här nedan sägs antaget aktiebolag (*partihandelsbolag*); dock må importör av bensin ävensom tillverkare av bensin eller ombud för denne driva handel med motorsprit, som inköpts av bolaget, även till återförsäljare i och för deras rörelse.

2 mom. Partihandelsbolag antages av Konungen för viss tid, högst sex år. Ansökan om rätt att vara partihandelsbolag skall före ingången av året näst före det, då försäljningen är avsedd att taga sin början, skriftligen göras hos Konungen. Ansökningen skall vara åtföljd av den för bolaget antagna bolagsordningen.

Missbrukar partihandelsbolaget sin partihandelsrätt eller varder bolaget försatt i konkurs, skall vad i 12 § 2 mom. andra stycket förordningen angående försäljning av rusdrycker är för det avsett fall stadgat äga tillämpning.

3 mom. Partihandelsbolag må icke avse att bereda delägarna vinning utöver skälig ränta å de av delägarna tillskjutna kontanta medel.

4 mom. Av den vinst, som å partihandelsbolags rörelse årligen uppstår, må bolaget enligt Konungens medgivande använda viss del till avskrivningar och avsättning till fonder. Vad därefter, och sedan utdelning till bolagets delägare ägt rum, kan återstå av vinsten, skall bolaget efter varje kalenderårs slut inom påföljande juni månads utgång insätta å statsverkets giroräkning i riksbanken.

5 mom. Ej må partihandelsbolag antagas, där ej genom bestämmelse i bolagsordningen eller på annat sätt, som finnes betryggande, åt staten beretts övervägande inflytande å bolagets ledning; och skall bolaget därutöver vid verksamhetens bedrivande vara underkastat den särskilda kontroll från statens sida, som Konungen prövar nödig.

6 mom. Närmare bestämmelser i de i 4 och 5 mom. angivna hänseenden ävensom de ytterligare föreskrifter i avseende å partihandelsbolags verk-

samhet och drift, som finnas erforderliga, skola intagas i avtal, som upprättas i samband med bolagets antagande.

4) ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om skyldighet för importörer och tillverkare av bensin att inköpa motorsprit med den ändring att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §.

Envar, som till riket inför bensin eller inom riket tillverkar sådan vara, åligger att av partihandelsbolag, varom förmäles i förordningen angående handel med skattefri sprit, inköpa motorsprit i sådan omfattning, att den under varje kalenderkvartal inköpta motorspriten minst utgör viss av Konungen bestämd andel av den kvantitet bensin, som under samma kvartal av tullverket utlämnats till importören för förfogande inom riket eller, i vad rör inhemsk tillverkning, av tillverkaren utlämnats från tillverkningsstället.

I denna förordning förstås med motorsprit sådan sprit, som enligt förordningen angående handel med skattefri sprit är att anse såsom motorsprit.

5) ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit; samt

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Aktiebolaget Vin- och Spritcentralen om ordnande av avsättningsförhållandena för inom riket tillverkad sprit i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen till statsrådsprotokollet i ärendet ävensom av oss angivna riktlinjer»;

beträffande motiveringen:

av herrar Nilsson i Kristianstad, Jönsson i Slätåker, Nilsson i Landeryd, Lithander, Anderson i Norrköping och Brännström, vilka ansett, att utskottets motivering sid. 18 sista stycket och sid. 19 första och andra styckena bort hava följande lydelse:

»Utgångspunkten för den föreliggande propositionen synes vara, att på grund av jordbruksnäringens betryckta läge det måste anses oundgängli-

gen påkallat att bereda den inhemska potatisodlingen ökad avsättning samt att detta lämpligen kunde genomföras på det sätt att sprit, tillverkad av potatis, tillförsäkrades företräde framför andra slag av sprit vid användning till förtäringssändamål. Vid en sådan reglering måste emellertid enligt utskottets mening sulfitspritindustrien beredas tryggad avsättning åtminstone för den kvantitet sulfitsprit, som svarar mot den faktiska tillverkningskapaciteten vid nu förefintliga fabriker. Vad åter angår melass- och jästsprit har utskottet velat uttala, att melassen i främsta rummet bör komma till användning såsom fodermedel men att, i den mån avsättning för sådant ändamål icke kan vinnas, det synes riktigt, att melassen får tillgodogöras såsom råämne för brännvinstillverkning. Enligt utskottets mening bör därför varken avsättningen av sulfitsprit eller av melass- och jästsprit från början begränsas till viss fixerad kvantitet, utan såsom en huvudsynpunkt vid bestämmande av den kvantitet, för vilken avsättning beredes, bör framstå beträffande sulfitspriten att tillverkningskapaciteten vid nuvarande fabriker (enligt senaste uppgift beräknad till ungefär 50 miljoner liter årligen) utnyttjas och i fråga om melasssprit att överskottet av melass, i den mån denna ej kunnat vinna avsättning såsom fodermedel, kommer till användning.»

av herr *Velander*, vilken ansett, att utskottets motivering sid. 18 sista stycket och sid. 19 första stycket bort hava följande lydelse:

»Utgångspunkten för den föreliggande propositionen synes vara, att på grund av jordbruksnäringens betryckta läge det måste anses oundgängligen påkallat att bereda den inhemska potatisodlingen ökad avsättning samt att detta lämpligen kunde genomföras på sätt att sprit, tillverkad av potatis, tillförsäkrades företräde framför andra slag av sprit vid användning till förtäringssändamål. Vid en sådan reglering måste emellertid enligt utskottets mening sulfitspritindustrien beredas tryggad avsättning åtminstone för den kvantitet sulfitsprit, som svarar mot den faktiska tillverkningskapaciteten vid nu förefintliga fabriker. Då denna tillverkningskapacitet enligt verkställda beräkningar motsvarar cirka 50 miljoner normalliter, bör alltså den myckenhet sprit, tillverkad vid sulfitbrännerier inom riket, som vederbörande partihandelsbolag skall hava att, utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t, för varje tillverkningsår inköpa, bestämmas till åtminstone sistnämnda kvantitet.»

av herrar *Olsson* i Golvvasta, *Hjalmarsson* och *Löfvander*, som ansett, att andra stycket av utskottets yttrande å sid. 19 bort hava följande lydelse:

»I motionen II: 596 har föreslagits höjning av den myckenhet jäst- och melasssprit, som skulle få levereras, från 6 miljoner till 7 miljoner liter av normalstyrka. Samma bärande skäl synas icke kunna åberopas för en ut-

ökning av produktionen av dessa spritsorter som i fråga om sulfitspriten. Vad i denna fråga förekommit har synts giva fog för antagande, att det skulle vara mera rationellt att nedlägga driften vid det melassbränneri frågan närmast gäller, nämligen Klagshamns Spritfabriks A.-B., och att bolaget härför gottgöres på ungefär enahanda grunder som tidigare skett beträffande de numera nedlagda betbrännerierna;» samt

av herr *Björklund*, som anförde:

»Jag kan icke i likhet med utskottets majoritet förbehållslöst ansluta mig till det av vissa motionärer framställda kravet på ökning av den kvantitet sulfitsprit, för vilken staten enligt departementschefens förslag skulle säkerställa avsättning till på visst sätt garanterat pris.

I detta avseende vill jag till en början erinra om, att den av departementschefen förutsatta kvantiteten 40 miljoner normalliter ungefär motsvarar nu befintliga fabrikers hela tillverkningsförmåga, och att sålunda en ökning av den garanterade avsättningen skulle förutsätta tillkomsten av nya fabriker. Redan förbrukningen av 40 miljoner normalliter sulfitsprit, vilket motsvarar cirka 20 miljoner liter 98.5 procentig motoralkohol, kan enligt i propositionen använda grunder beräknas medföra en kostnadsökning för motortrafiken på 4.6 miljoner kronor, varav 2 miljoner kronor representeras av minskade skatteinkomster för vägväsendet och 2.6 miljoner kronor uttagas genom höjt pris på motorbränslet.

När kostnadsökningen för en bränslemängd, som, efter värmeeffekten räknat, torde motsvara endast cirka 5 procent av bränslebehovet, närmar sig 5 miljoner kronor per år, synes det mig vara försvarligt att lämna statsgaranti på motortrafikens bekostnad endast därmed, att staten genom tidigare åtgärder uppmuntrat till kapitalinvestering för detta ändamål. Med den snabba utveckling, som på motorteknikens områden nu äger rum, icke minst i fråga om användbart bränsle synes det mig icke rimligt att gå ännu längre och för en obegränsad framtid hindra motortrafiken med ännu större pålägg, förrän det efter en speciellt härpå inriktad undersökning gjorts sannolikt, att man icke kan genom bättre eller billigare metoder säkerställa landets minimibehov av motorbränsle vid eventuellt hinder för import.»